
МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

УДК 339 (477)

Є. В. Маказан, к.е.н., доцент**ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Анотація. Проаналізовано основні тенденції зовнішньої торгівлі Запорізької області, особлива увага приділена з'ясуванню специфіки імпорту товарів із різних країн світу. Розглянуто географічну та товарну структуру імпорту продукції в регіон за останні роки.

Ключові слова: зовнішня торгівля, імпорт, Запорізька область, товар, продукція.

Е. В. Маказан, к.э.н., доцент**ОСОБЕННОСТИ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ В ЗАПОРОЖСКОЙ ОБЛАСТИ**

Аннотация. Проанализированы основные тенденции внешней торговли Запорожской области, особое внимание уделено выяснению специфики импорта товаров из разных стран мира. Рассмотрены географическая и товарная структура импорта продукции в регион за последние годы.

Ключевые слова: внешняя торговля, импорт, Запорожская область, товар, продукция.

Ye. V. Makazan, candidate of economic sciences**PECULIARITIES OF FOREIGN TRADE IN THE ZAPORIZHZHIA REGION**

Abstract. The main trends in the foreign trade of the Zaporizhzhia region have been analyzed in the article. The authors emphasize the elucidation of the specific import goods from different countries of the world. Geographical and commodity structure of imports into the region during recent years have been examined.

Keywords: foreign trade, import, Zaporizhzhia region, goods, products.

Вступ. Підприємства та організації Запорізької області беруть активну участь у зовнішньоторговельній діяльності, здійснюючи купівлю–продаж різноманітної продукції. Розвитку міжнародних товарообмінних операцій сприяють розвинута транспортна інфраструктура, морський торговельний порт, близькість до кордону з Російською Федерацією, наявність платоспроможного попиту з боку населення та промислових підприємств. Імпортована продукція використовується ними для безпосереднього продажу або використання у виробничих цілях. Разом з тим питання імпорту товарів до Запорізької області потребує постійного моніторингу з метою аналізу основних тенденцій та визначення напрямків його регулювання. Саме це і зумовило мету даної роботи.

Мета роботи. Проаналізувати динаміку імпорту товарів до Запорізької області за 2009–2010 рік, визначити її основні географічні та структурні особливості.

Виклад основного матеріалу. За 2010 рік підприємства та організації Запорізької області імпортували товарів на 1363,0 млн.дол., що більше аналогічного показника 2009 року на 18,9%. За обсягами імпорту товарів Запорізька область зайняла по Україні дев'яте місце; її частка у загальному імпорті склала 2,2%. У регіональному розрізі, лідерами за обсягами імпорту товарів у 2010 році були м.Київ (42,7% загального імпорту), Дніпропетровська (8,9%), Одеська (5,8%), Донецька (5,1%) та Київська (5,0%) області [1].

Запорізькі підприємства у 2010 році здійснювали імпорт товарів з 87 країн, проти 2009 року їхня кількість змін не зазнала. Найбільші обсяги імпорту надходили до області з країн СНД (37,6% загального показника), Європи (35,6%), а також Азії (15,6%). Імпорт товарів з країн СНД

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

та Азії збільшився проти 2009р. відповідно на 39,3% та 31,1%; країни Європи надали регіональним підприємствам товарів на 7,4% менше за минулий період [2–3].

Динаміка вартісних показників імпорту товарів за географічною структурою наведено нижче на рис. 1.

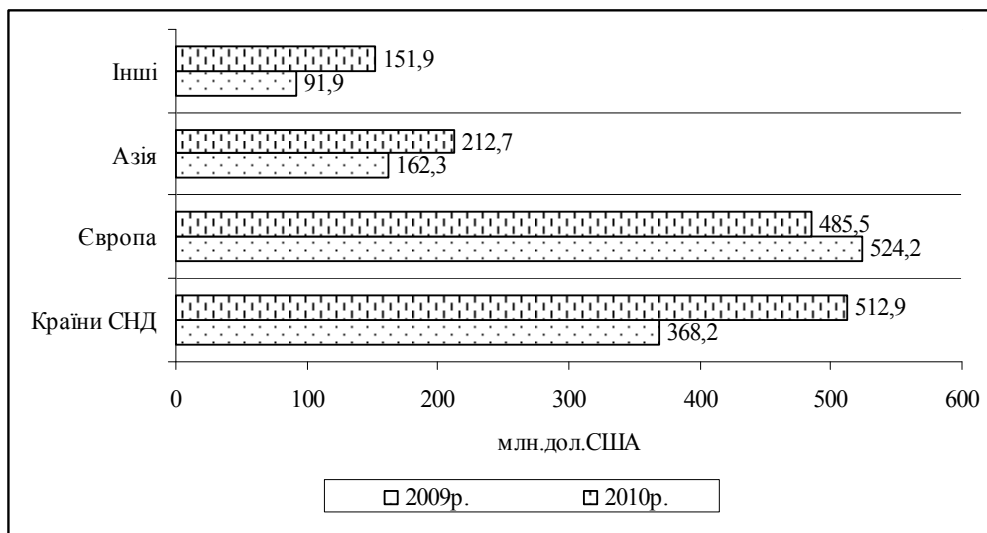

Рис. 1. Географічна структура імпорту товарів у Запорізьку область за 2009–2010 рр. [2–3]

Серед країн СНД найбільші обсяги товарів запорізьким підприємствам надали Російська Федерація (474,5 млн.дол.), Казахстан (15,6 млн.дол.), Азербайджан (9,6 млн.дол.). У порівнянні з попереднім роком імпорт товарів з Казахстану в 1,7 раза, Азербайджану (в 1,5 раза), Російської Федерації (на 40,0%).

Товари європейського виробництва надходили до Запорізької області переважно з Німеччини (118,8 млн.дол.), Польщі (64,8 млн.дол.), Норвегії (60,0 млн.дол.) та Словаччини (33,9 млн.дол.). Імпорт товарів з Німеччини зменшився на 18,3%, Словаччини – на 14,5%, Польщі – на 6,8%, Норвегії – на 2,1%.

Китай (68,9 млн.дол.), Корея, Республіка (59,1 млн.дол.) і Туреччина (29,6 млн.дол.) були основними постачальниками азійських товарів до Запорізької області. У порівнянні з 2009р. імпорт товарів з Туреччини збільшився в 1,9 раза, Китаю (в 1,8 раза), а з Кореї, Республіки – зменшився на 13,6%. [2–3]

Якщо розглядати товарну структуру імпорту до Запорізької області, то відзначимо переважання в ній енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її перегонки (15,2% загального імпорту), чорних металів (12,4%), механічного обладнання (12,2%), нікелю та виробів із нього (7,2%), електричного обладнання (6,7%), риби та ракоподібних (6,3%), руди, шлаків і золи (5,7%), наземних транспортних засобів (4,3%), солі, сірки, штукатурних матеріалів, цементу (3,4%) [2].

Порівняно з 2009р. до області було ввезено більше нікелю і виробів з нього – у 2,3 раза, енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її перегонки – в 1,7 раза, руд, шлаків і золи – в 1,7 раза, солі, сірки, штукатурних матеріалів, цементу – 31,6%, риби і ракоподібних – на 8,7%, чорних металів – на 7,0%, електричного обладнання – на 1,8%, але зменшився ввіз наземних транспортних засобів – на 24,0%.

В імпорті недорогих металів та виробів з них виділялися закупки феросплавів – 22,0 тис.т. (95,1 млн.дол.), прокату чорних металів – 45,3 тис.т. (73,2 млн.дол.), нікелю необробленого – 2,2 тис.т. (62,3 млн.дол.), дроту мідного – 4,1 тис.т. (31,5 млн.дол.), інших виробів нікелевих – 0,2 тис.т. (28,9 млн.дол.), титану і виробів з титану – 1,2 тис.т. (18,7 млн.дол.), дроту алюмінієвого – 5,4 тис.т. (14,5 млн.дол.) [2].

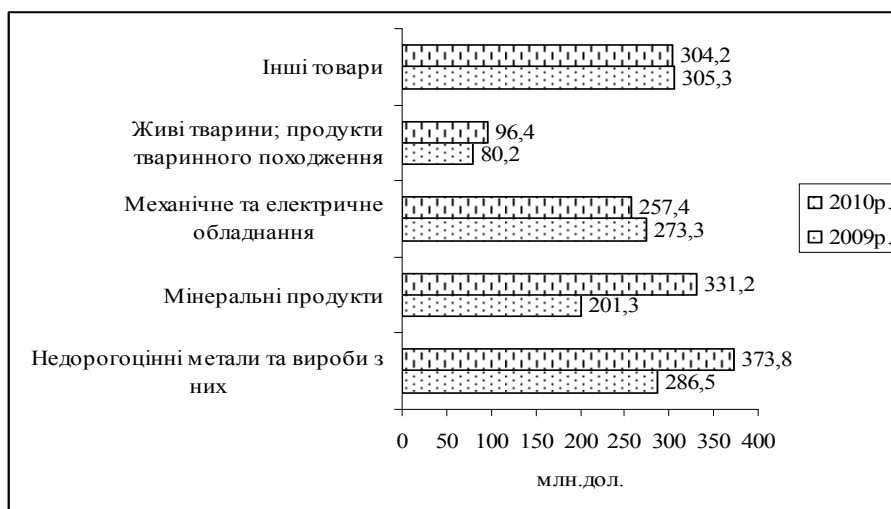
МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Рис. 2. Порівняльна структура імпорту товарів до Запорізької області [2–3]

У структурі металопрокату значна частка імпорту в область припадала на прокат плоский з інших легированих сталей завширшки 600 мм або більше (33,8 млн.дол.), прокат плоский з нержавіючої сталі, завширшки 600 мм або більше (11,9 млн.дол.), прокат плоский з вуглецевої сталі завширшки 600 мм або більше, плакований, з гальванічним або іншим покриттям (9,1 млн.дол.) [4].

Отже, ми бачимо, що підприємства області (здебільшого в галузі машинобудування) формують попит на прокат завширшки 600 мм із додатковою обробкою. У той же час, місцеві металургійні підприємства не спеціалізуються на виробництві такої продукції, віддаючи перевагу прокату з низьким рівнем обробки. Збільшення обсягів випуску прокату з відповідними параметрами та рівнем обробки на місцевих підприємствах дозволило б зменшити загальні обсяги імпорту товарів до регіону, а також розширило внутрішній попит на металопродукцію.

Промислові підприємства Запорізької області для забезпечення власних виробничих потреб активно закуповували у 2010 році мінеральні продукти. Серед останніх відзначимо закупки вугілля кам'яного – 607,1 тис.т. (89,3 млн.дол.), руд і концентратів марганцевих – 120,9 тис. (62,6 млн.дол.), продуктів переробки нафти – 47,4 тис.т. (42,3 млн.дол.), коксу нафтового – 73,5 тис.т. (41,3 млн.дол.), карбонату магнію – 117,2 тис.т. (39,4 лн.дол.).

Імпорт в область механічного та електричного обладнання був представлений машинами та механічними пристроями спеціального призначення (19,6 млн.дол.), двигунами турбореактивними та турбогвинтовими (16,4 млн.дол.), ізоляторами електричними (14,0 млн.дол.), підшипниками кочення (13,9 млн.дол.), машинами для обробки матеріалів шляхом зміни температури (12,4 млн.дол.), електричною апаратурою для комутації або захисту електричних кіл для напруги понад 1000 В (10,3 млн.дол.).

Основу імпорту живих тварин та продуктів тваринного походження до області склали риба морожена – 73,0 тис.т. (71,5 млн.дол.), філе рибне – 7,2 тис.т. (9,2 млн.дол.), м'ясо і субпродукти домашньої птиці – 7,6 тис.т. (7,7 млн.дол.).

Серед інших товарів найбільші обсяги імпорту товарів приходилися на частини та пристрої для автомобілів – 9,0 тис.т (47,8 млн.дол.), прилади та апаратуру для автоматичного регулювання або контролю – 0,1 тис.т (22,2 млн.дол.), олію пальмову – 15,0 тис.т (14,9 млн.дол.), ефіри прості – 10,3 тис.т (9,0 млн.дол.), медикаменти – 0,2 тис.т (6,8 млн.дол.), прилади та апаратуру для фізичного або хімічного аналізу – 0,3 тис.т (4,6 млн.дол.).

Якщо розглядати імпорт товарів у розрізі окремих підприємств, то необхідно зазначити, що майже 70% продукції надходило до 10 найбільших підприємств. Такими підприємствами були «Запорізький автомобілебудівний завод», «Запоріжжкокс», «Дніпроспецсталь», «Запорізький за-

---

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

вод феросплавів», «Мотор Січ», «Запоріжтрансформатор», «Запоріжсталь», «Укрграфіт», «Кліон», «Дар'ял» [2].

Висновки та пропозиції. Відновлення економічного зростання та промислового виробництва на території Запорізької області сприяло активізації зовнішньоторговельної діяльності на регіональному рівні. Місцеві підприємства та організації відновили попит на товари виробництва інших країн, обсяг надходжень яких збільшився на 18,9% після падіння 2009 року, коли обсяги імпорту зменшилися у 3,1 рази.

У 2010 році збереглася тенденція до переважання країн СНД, Європи та Азії як основних поставальників товарів для запорізьких споживачів. При цьому країни СНД та Азії збільшили свою питому вагу в загальному показнику імпорту, а країни Європи – навпаки зменшили. Збільшення обсягів імпорту з країн СНД та Азії забезпечили надходження відповідно мінеральних продуктів і прокату чорних металів. Зменшення обсягів імпорту з країн Європи відбулося, в основному, за рахунок скорочення закупівель готової електротехнічної продукції та побутових товарів.

Розглядаючи товарну структуру імпорту, ми відзначили залежність місцевих підприємств від імпорту енергетичних матеріалів, окремих продуктів тваринного походження, а також металопрокату завширшки 600 мм з додатковою обробкою. Разом ці товарні групи становили у 2010 році 58,8% від загального показника імпорту до Запорізької області. При цьому область має достатній потенціал для реалізації політики імпортозаміщення по всіх згаданих товарних групах.

Для зменшення обсягів імпорту енергетичних матеріалів необхідно, перш за все, провести технічну модернізацію промислових підприємств, які є основними імпортерами вугілля кам'яного та коксу нафтового. Перспективні пропозиції щодо фінансового забезпечення модернізації промислових підприємств (зокрема металургійних) наводить у своїй роботі Денисов К. [5], розглядаючи можливість перегляду механізму відшкодування ПДВ з експорту.

Паралельно з технічною модернізацією промислових підприємств, необхідно забезпечити розширення ними товарного асортименту. Особливо це стосується окремих видів прокату чорних металів – завширшки 600 мм і з додатковою обробкою. Збільшення обсягів виробництва даної продукції дозволить задовольнити попит з боку місцевих машинобудівних підприємств, які наразі імпортують її з інших країн.

Розвиток рибальства та тваринництва на місцевому рівні дозволить зменшити обсяги закупівель відповідної продукції в інших країнах, а додатково сприятиме підвищенню рівня соціально-економічного забезпечення сільських районів області. Досягти цього можна за рахунок виваженої політики, спрямованої на створення потужних регіональних агропромислових комплексів, які об'єднуюватимуть дрібні фермерські господарства. Крім того, має бути прийнята низка заходів щодо детінізації підприємницької діяльності у даній сфері.

Література

1. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2010 році. Статистичний збірник / Державний комітет статистики України. – К., 2011. – Т.1. – 160 с.
2. Зовнішньоекономічна діяльність Запорізької області за 2010 рік. Комплексний статистично-інформаційний збірник / Під ред. В.П. Голоवेशка – Запоріжжя, 2011. – 206 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність Запорізької області за 2003–2010 роки. Комплексний статистично-інформаційний збірник / Під ред. В.П. Голоवेशка. – Запоріжжя, 2011. – 129 с.
4. Експорт-імпорт найважливіших видів продукції за січень-грудень 2010 року [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Запорізькій області. - Режим доступу: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>
5. Денисов К.В. Інструменти державної політики сприяння розвитку експортного потенціалу металургійних підприємств відповідно до норм та правил СОТ / К.В. Денисов // Держава та регіони. – 2010. – №3. – С. 35–38.

References

1. *Zovnishnia torhivlia Ukrainy tovaramy ta posluhamy u 2010 rotsi. Statystychnyi zbirnyk*. T.1 [Foreign trade in Ukraine with goods and services in 2010. Statistical data. Vol.1]. Kyiv, Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy Publ. 2011. 160 p.
2. Holoveshko V.P., ed. *Zovnishnioekonomichna diialnist Zaporizkoi oblasti za 2010 rik. Kompleksnyi statystychno-informatsiyni zbirnyk* [Foreign-economic activity of the Zaporizhzhia region in 2010. Complex statistical and informative collection]. Zaporizhzhia, 2011. 206 p.
3. Holoveshko V.P., ed. *Zovnishnioekonomichna diialnist Zaporizkoi oblasti za 2003–2010 roky. Kompleksnyi statystychno-informatsiyni zbirnyk* [Foreign-economic activity of the Zaporizhzhia region in 2003–2010. Complex statistical and informative collection]. Zaporizhzhia, 2011. 129 p.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

---

4. *Eksport–import naivazhlyvishykh vydiv produktsii za sichen–hruden 2010 roku* [Export-import the most important kinds of goods in the period from January to December, 2010.]. Available at: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua> (accessed 20 March 2013).

5. Denysov K.V. Instrumenty derzhavnoi polityky spriannia rozvytku eksportnoho potentsialu metalurhiinykh pidpriemstv vidpovidno do norm ta pravyl SOT [State policy tools to support export potential metallurgical enterprises according to norms and rules of WTO]. *Derzhava ta rehiony – State and region*, 2010, no.3, pp. 35–38.

Надійшла 20.03.2013